

EDINOST

Glasiló Slovenskega političnega društva za Primorsko

»V edinosti je moč.«

•EDINOST• izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vsako leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v tržkah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnice, reklamacije in inserate prejema Opravištvo, via Torrente, »Nova tiskarna«.

Val dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Naš jezik in naše šole.

V poprejšnjih časih so mislili, da se imajo po šolah učiti le otroci viših stanov in trdili so, naj ljudstvo ostane nevedno, ker je potem laže vladati. Zares je bilo to primerno temnim časom, v katerih so bili ti stanovni gospodarji, ljudstvo pa uboga čeda. Ali časi se spreminjajo, in človeštvo napreduje, poprej kaj počasi, zdaj hitro, v kakem obziru še prenašlo, n. pr. v znajdbah vojaškega orožja. Ako pa sosedje napredujejo, bogatijo in si znajo pomagati v vsakem slučaju, mi pa ostajamo pri starem orodju ali orožju, pristarej nevednosti, tedaj obubožavamo in konečno moramo poginoti. Saj je znano iz privatnega življenja, da so od inteligentnega bogataša v tem ali drugem obziru odvisni sosedje. Tudi je znano, da je mej narodi malo pravičnosti. Zato velja v novejših časih drugo načelo, namreč to, da se ima poduk kolikor le mogoče širiti mej ves narod primerno raznim stanovom. Kolikor mogoče naj se tedaj vsak razun vere uči vsaj pisati, čitati, računati, naj se uči svojega jezika in naj začneja prav misliti, ker je to temelj daljnemu poduku. Ta daljni poduk pa mora biti raznovrsten, in za to nemajo narodi več samih gimnazij, kakor poprej, ampak osnovali so tudi realke, tehnične, učilnice za trgovstvo, zarokodelstva in kmetijstvo. Kaj potreben je napredek v kmetijstvu. Denimo, da je ena sama občina zboljšala svoja vina tako, da prodaja kvinč po 40 do 50 gold.

Koliko bi obogatela dežela, ko bi vse občine v tej razmeri napredovale? Postavimo, da bi se po vsem Primorskem vinarstvo tako zboljšalo, kakor napreduje na vinarski šoli na Slapu, gotovo bi dobiček na tisoče več znašal, gospodarjem in deželni v prid. Prav tako je velika dobrota, če se obrtnija razvija, in nastopki obogajega razvoja so, da imajo po tem trgovci dosti dela in živo trgovino. Vse to pa bogati narod od leta do leta več, zlasti če tudi učeni možje znanstveno podpirajo tako delovanje s preiskavami in znajdbami. Da je pa vse to mogoče, treba je raznovrstnih in dobrih šol teoretičnih in praktičnih.

Prav iz te potrebe, da se poduk kolikor mogoče razširi v ves narod, pri nas v vse narode, izvira samo po sebi, da mora podučni jezik narodni jezik biti, kajti le tako je mogoče učencem nizkih v viših šolah temeljito, hitro in oziroma lahko se učiti in za res napredovati. Ker je pa to zaostalim narodom še bolje treba, nego drugim, morajo prav ti še ostrojša na to gledati, da se tujsčina v šole ne vrine kot podučni jezik, tudi v višje šole ne.

Kedor drugače trdi, noče občne omike, temveč želi, da bi narodi še zaostajali v znanostih in v napredku, on je tedaj neprijatelj narodov in dotične države, katera nemore močna biti, če so državljani ali razni njeni narodi nevedni, ubogi in nemarni, ali če se počasi ali napčno razvijajo. Kakor čuti ves život, kedar boleha le en ud telesa, tako trpi vsa država, če je en njen del zanemarjen, če ne

more naravno se razvijati in je zatiran.

To so sicer resnice, ki občno veljajo, le pri nas Slovanih ne morejo se vkoreniti, in nasprotniki imajo razne izgovore zlasti za nas Slovence.

Sliši se ugovarjati, da je nam jako potreben nemški jezik, ker ne pridemo s slovenščino daleč, in bi morali doma ostajati Slovenci, ki ne znajo nego samo slovensko govoriti. Nu, mi vsi priznavamo, da nam je nemščina v znanstvenem obziru potrebna; toda mi smo po postavi svobodni in imamo sami odločevati, koliko in kako se je hočemo naučiti, vsakako varuhov ne potrebujemo. Nikdar pa se ne sme zarad potrebe kakoga tujega jezika naravna prava pot poduka in odgoje zapustiti, najmanj pa v ljudske šole tuj jezik vrivati, ali celo narod potujčevati. Kakor so zdaj naše, posebno srednje šole osnovane, se pa narod germanizuje. Pogledajte naše mladeniče, ki iz šol izstopijo, pogledajte veliko večino gospode. Vsi ti znajo nemški jezik bolje nego slovenski, vsi mislijo le v nemškem jeziku, in kedar pišejo, so sicer besede slovenske, ali duh pisave je nemški, in še to jim je težavno. Vrh tega je njih duša tako popačena, da jim je malo mar naroda, nekateri ga celo sovražijo. Kaka more biti bodočnost in osoda takega naroda, in koliko velja tolažba: »Mi stari se ne moremo več učiti jezika, mladina uže vse pripravi«.

Pogledajmo izmeje te mladine samo naše mlade profesorje in juriste. Stopivši iz šol morajo prvi vedno

nemško podučevati in drugi v uradih na Primorskem celo italijanščine se učiti, in mej seboj se pogovarjajo večinoma nemško ali laško. Tako se vedno vrtimo v kolobaru in tako se uleče greh zoper narodnost z boleznijo vred od rodu do rodu. Tužna nam majka Slava!

Kaj puhel je pa gori omenjeni nagib, da ne moremo Slovenci le slovensko govoreči daleč po svetu hoditi. No, to je jako čudno. Pred vsem mora vsak narod skrbeti za se, za svoje življenje in za domačijo, in zato morajo šole in uradnice narodne biti. V drugo vrsto spada še le skrb za tiste, ki dom zapusté. Pa kaj malo jih je izmeje nas prisiljenih po tujem svetu kruha iskati, saj ve vsak, da imamo premalo domačih juristov, zdravnikov, učenih rudarjev in gozdnarjev, da imamo premalo slovenskih rokodelcev in trgovcev, premalo domačih tvornic in celo kmetje se pritoževajo, da premanjkuje delalcev. Po tem takem je doma dovolj služeb, in kedor ima talent, pridno naj se nauči to ali ono, da izpodrinemo tujce, ki pri nas bogatijo in hočejo potem nam gospodovati.

Denimo pa, da bi imeli zares preveč učene gospode, dobrih rokodelcev izurjenih delalcev itd. Kde nek bi ti služeb dobivali? Na Nemškem in Italijanskem gotovo ne, ker je vseh teh uže zdaj v tako obilnem številu, da silijo v druge dežele, posebno k nam Slovincem. Dobivali bi jih na Hrvatskem, v Srbiji, Bosni na Ogerskem, v Rusiji, sploh pri bratih Slovanih proti vzhodu, kamor uže zdaj

PODLISTEK.

Sedmi orijentalški kongres in avstrijski Slovani

Spisal dr. Karol Glaser.

Na slovenski jezik preložil Gr. Raván.

(Dalje.)

Da se vrnem h kongresom, opomnim, da je bil četrti 1878. l. v Florenci, kder je laška vlada in mestno starešinstvo zelo prijazno vzprejelo kongresove člane.

Naslednji shod je bil septembra mes. 1881 l. v Berlinu. Uže so se razdelili v pet oddelkov, mej temi je bil največji indoevropski in semitski. Zanimivo je zvedeti, da so bili iz Avstrije le štirji deležniki in da je predsednik izjavil v končnej slovesnej seji, da šesti mejnarodni shod ne more biti v Avstriji, ampak v Leyden-u, vse je osupnola ta novica.

Po dovršenem shodu povabi prusko naučno ministerstvo shodove ude v gostbo, pri kateri je nazdravil prijazni in dvorljivi Angelo de Gubernatis v kratkem a gorko čutečem sanskritskem govoru A. Weber-ju (profesorju sanskritščine v Berlinu), kot svojemu Mahaguru, svojemu velikemu učitelju, pri katerem se je v dveh letih mnogo naučil. Mislim si sam pri sebi — kolika izpremena usode za Boga svetega v pobožnem Berlinu, da sin one dežele, ki je porodila Antonio Pigafetta, pionirja orijentalškega jezikoznanstva, in Philippo Sassetti-ja, prvega poznavatelja sanskritščine v Evropi, oba kakor smo uže rekli sinova šestnajstega stoletja, da baš sedaj

po tristo letih, pomaga one dežele mož uleči germanski pobedoslavni voz.

Moj uže prej storjeni sklep, delati v prosep sanskritskega učenja mej avstrijskimi Slovani, stoprav se je s tem ojačil. Kakor sem uže prej rekel, da so bili iz Avstrije le štirji zastopniki orijentalških studij, zato se mi vidi pospeševanje rečenega pouka tudi avstrijsko patriotično delo.

Proti običajnej navadi, orijentalške shode sklicavati vsako tretje leto, bil je šesti uže po dveh letih jeseni 1883. l. na Nizozemskem, sedmi pak se snide v sredini našega cesarstva.

Ker reči tako stoji, vsiljuje se prasanje samo, kako je se sanskritskim učenjem v Avstriji in posebe pri Slovanih? Začnimo na zahodu.

Na vseučilišču v Inomostu predava pripomočno, ali redno, navém, dr. Jürg prof. v klasičnem jezikoznanstvu, staroindijsko 2—3 ure na teden. On je pripoznan strokovnjak v kalmaški jeziku; mimogrede omenjam, da je prijatelj Nestorju slovenskih pisateljev, velečastitemu gospodu župniku D. Trstenjaku v Starem trgu pri Slovenjem Gradcu na Štirnškem. Trem gospodom služiti v jednako ljuboznijo je pri najboljše volji vrlo težko.

Najmlajša sestra Inomostke je čerovska Alma mater, ki bi se rada preselila, vsaj nje filozofski oddelek se bojša želi preseliti v tvorniško mesto Brno. Ako bi se na takem filozofskem oddelku stavl predlog, naj si dobi prof. sanskritščini in primerjajočemu jezikoznanstvu, čegar dušno oko bi se moralo ozirati v Indijo, težko bi bil predlog soglasno vsprejet.

Na graškem vseučilišču je za rečena predmeta dr. G. Meyer. Znan kot pisatelj zgodovinske slovnice grške, in mnogih člankov o latinščini, grščini in o obč-

nej primerjalnej slovnici. Kakor je pred dvema letoma »Tribüne« poročala o njegovem delovanju v Gradcu, trudi se on bolj seznaniti se z grškim žitjem in bitjem (kar se umeje pri pisatelju grške slovnice), nego li s temnim smislom Rg in Atharvaveda.

On ni nikak sanskritoslovec (sanskritist). Na nemškem razdelku praškega vseučilišča deluje poznat raziskovatelj »Vede« dr. A. Ludwig, samostojin mislec in hodi svoja pota.

Po raznih ovinkih smo dospeli v Avstrijo in kar rečimo na prvega in jedinoga domačega sanskritoslovca.

Obrnimo se na Dunaj. Tu uči prof. dr. G. Bühler staroindijski jezik in slovestvo, prof. dr. Müller primerjajoče jezikovno raziskovanje in dr. Hultsch iz Sasonije je privatni docent staroindijskemu jeziku in njega slovestvu.

Müller je poznat etnograf in raziskovalec jezikov, on je prvi sanskritoslovec sedanjega veka, v Indiji je bival 18 let v angleške službi, prvi je uvedel v Evropi pouk, kakor ga uče v Indiji (sličen našemu pouku grščine in latinščine na gimnazijah). On je zelo prijazen in ljuboznij ter rad podpira sanskritske studije se svojim vplivom na meročajnem mestu, bodisi posamezno Slovane ali znanstvene zavode, ako bi želeli uvesti stolice sanskritske in primerjajoče jezikovno raziskovanje. Vsakako redek Nemeec.

Na slovenskih vseučiliščih so te le razmere:

V Zagrebu nameščuje pripomočno slavist dr. Geitler učitelja za staroindijsko, menj 2—3 ure na teden.

Česki oddelek praškega vseučilišča nema po Vaniček-ovej smrti nobenega učitelja, Krakovo in Lvov nemate stólic.

Tako je minolo skoraj sto let, od kar je izdal Avstrijec prvo sanskritsko slovnico, na nemških vseučiliščih samo vidimo jednega domačega profesorja, na slovanskih pa osirotelo stolico.

Pri takih razmerah morejo slovanska vseučilišča le semitiste (semitoslovce), ne pa sanskritistov (sanskritoslovcev) pošiljati na kongrese, posameznim slovanskim debdom ne preostaje v zastopanje družega, nego da predlagajo dela v različnih v Avstriji govorečih narečjih, da se učenemu svetu kaže, da imajo vsi v Avstriji živeči Slovani zastopnike mej orijentalisti.

To je pak možno le pod pridržkom, da dobrohotno sodelujejo vsi činitelji, katerim je do tega, da je narod zastopan.

Dozvoljajem si tu svoje veliko veselje izraziti, da je glede nazorov o zastopanju pred učenim svetom enih misli moj somišljenik dr. Choudounský, govoreč o českem medicinskem slovestvu, Athenaeum 1884. pag. 213. tako le pravi: »O tem ni nikake sumnje več, da je vsacemu iz mej nas dolžnost, brez izime, pisati v jeziku onega naroda, kateremu smo posvetili svoje delo, in sicer vse, ne le malenkosti, ki so kakor razaljiv dar. On opominja, da uže tudi pride v znanstvo, kar je dobrega v českih knjigah.

O tej priliki si dozvoljajem opomniti, da je Nestor slovenskih pisateljev mnogo potov zeló obžaloval, da naš veliki slavist na Dunaji ni pisal niti jednega svojih mnogih del v svojem materinem jeziku, da bi ga bil tako počastil, samo ob sebi se umeje, da bi se bilo delo koj prevedlo v jezik velikega kulturnega naroda.

Nestor bojša ni sam, ki tako misli.

(Konec prih.)

naši ljudje hodijo. Kedor pa dobro slovensko zna, hitro se nauči drugih slovanskih jezikov. Tudi vidimo v Gorici, Trstu, pri vojaci in itd., da se naši fantje in dekline po praktičnej poti v 6 do 12 mesecih italijanskega ali nemškega jezika prav dobro naučijo za vsakdanjo potrebo. Prav zato ni treba otrok v ljudski šoli mučiti z tuščino, temveč naj učitelji na to gledajo, da se otroci temeljito učijo drugih predmetov. Kedor je v teh dobro podučen, in je izurjen rokodelc, trgovec itd., službo dobi tudi na tujem, kder gledajo v prvej vrsti na izurjenost v delu, a ne na jezike, če jih ne zahteva posebna služba, n. p. trgovskega korespondenta, natakarja v velikih mestih itd.

Pisali smo o tem toliko, ker so nezdružljive razmere in naši nasprotniki naš narod zapeljali in oslepili tako, da sam krivo sodi svoj poklic in svojo nalogo. Ali mi moramo popolnoma se zdržati, pogumno trjati, kar nam tiče, pa neprestano se učiti. Smejajo se sicer hudobni nasprotniki, češ, da nímamo ne profesorjev, više šole, ne knjig za šolske potrebe. To pa ni res, prvih je zadosti in vsako leto jih je več, vsi ti so zmožni slovensko predavati. Saj so nekateri to uže pokazali v raznih šolah v Ljubljani in Gorici in celo taki, ki so dvomili o svoji zmožnosti, toda kmalo so se izurili.

Kar se tiče knjig za šole, to je najmanjša skrb, naj važnejše so uže pripravljene v rokopisih, nekatere celo so tiskane. Denimo pa, da jih ne bi bilo, no, potem naj vlada jih priskrbi, kakor skrbi za nemške šolske knjige, to je njena dolžnost, in zmožnih pisateljev uže dobi.

Mi pa ne zahtevamo narodnih soi in narodnega razvoja samo za-se, temuč tudi zaradi Avstrije. Mi Slovenci bivamo v važnejdeželi na skrajnej meji in prav zato moramo biti razvit, krepak, svoboden narod, kateri se zaveda svoje naloge in je pripravljen se žrtvovati v potrebi.

Tako je mislil in pisal pisec teh vrst tudi uže pred 10 leti, ko so se poslanci v raznih dež. zborih ostro potezali za slovenske šole, posebno za slovenščino na srednjih šolah. Človek bi mislil, da se stvari v desetih letih vendar kaj drugače in na boljše obrnejo; pa se niso skoro čisto nič, razun na Kranjskem in tudi tam še le prav malo in le za poskušnjo. Ali mi Slovenci na Primorskem, kde smo še! Na tržaški gimnaziji, v katero vendar zahaja mnogo Slovencev, ni slovenščina niti obligaten predmet, toliko veljave ima in še manj, nego francoski jezik. Enako je tudi v Gorici.

Prav to pa je tudi velika ovira, da naši otroci, ki se v ljudskih šolah uče slovenščine, ne morejo tako lahko prestopiti v srednje šole, v katerih je nčni jezik le nemški, in se sploh tako uči in podučuje, kakor da bi bili kde tam na Nemškem in ne v zemlji, v kateri narod govori večinoma slovenski in manjšinoma italijanski, torej nič nemški.

Šolske razmere na Primorskem se niso sploh prav nič zboljšale in vendar je od šole največ odvisna sreča ali nesreča našega naroda. Ker je v šolah tako, zato se naravno ne more tudi v uradih vdomačiti naš jezik, kakor bi to moralo biti v zmislu §. 19. osnovne postave. Zatorej se bodo morali naši poslanci v raznih zborih odslej še bolj potezati za slovenščino v šolah in uradih, ker baš

to je prva podlaga kesnejemu političnemu razvoju naše narodnosti.

Kadar se bode naša mladina šolala v narodnem jeziku, potem se bode še bolj zavedala svoje narodnosti, nego se zdaj, in tako odgojena mladina vstopivša v javno življenje bode z največjo odločnostjo delala za izvršenje našega nar. programa. Dvakrat 10 in več let je minolo, a naše razmere na šolskem polju se niso prav nič zboljšale; glejmo, da ne mine še drugih 10 let tako brezplodno, kajti to bi utegnolo postati za nas osodopolno.

Slavnost

rojstvenega dne pokrovitelja in obletnice blagoslovenja zastave del. podpornega društva v Trstu.

Zopet smo imeli tržaški Slovenci slaven dan. — V nedeljo ob 9. uridopoludne je bil stari akvedot jako živahen, vse polno našega ljudstva se je ustavljalo tam, a na pomolu stanovanja del. podp. društva je vibrala velika slovenska zastava, kar nekaterim ni bilo povsem všeč. Točno ob 10. uri prinese zastavonoša spremljan po odboru zastavo, godba zaigra narodno himno in vsi zbrani udje se odkrijejo. Društvo se lepo uvrsti, najprej je bila godba, za godbo zastava, za zastavo predsedništvo in odbor, potem pevci pod vodstvom pevovodje in potem blizo 1000 družabnikov in povabljenih v vrstah po 4 in 4. — Društvo je ponosno korakalo za svojo prekrasno narodno zastavo, a po ulicah Gorsia Stadion, S. Giovanni in Sv. Antona je bilo na tisoče ljudi, ki so gledali ta lepi prizor; tudi okna so bila povsod natlačeno polna. — Ko je društvo prišlo v cerkev, stopil je zastavonoša z dvema spremljevalcema v sredo prezbiterija. Ob straneh na obeh krajih prezbiterija pa so bile z damastom pogrnene klopi za odbor in deputacije. Na desni strani je bil odbor moškega oddelka in deputacije teh le društve: Goriškega bralnega in podpornega društva, tržaškega društva »Unione operaja« in veteranskega društva, na levi so bile odbornice, nekatere belo, nekatere črno napravljene, a vse so imele široke trake bandalirje v narodnih barvah, kar se je jako lepo videlo. — Veliko mašo jebral v. č. g. Debelak. A predno se je začela maša, napolnila se je cerkev na tak način, da ne bi bila niti šivanka padla na tla; gotovo je bilo okolo 6000 ljudi, tako trdijo sami cerkovniki; a to ljudstvo je bilo skoraj samo naše. — Na koru je bil del. podp. društva pevski zbor pod vodstvom g. Steleta, pel je prav dobro Nadvedovo mašo »Slava stvarniku«. — Z odliko je zbor pel »Kirie« in »Sanctus« pa »Slavo Mariji«; to je bilo pravo cerkveno petje, katero je v resnici povzdigovalo srca. Po maši je odbor stopil pred altar okolo zastave, a godba je zagodla cesarsko, potem pa se je društvo vrnilo v istem redu in po istem potu nazaj v svoje stanovanje, a ko je zastavonoša, spremljan po odboru in mej godbo narodne himne nesel zastavo v stanovanje, zaoril je krepki »Živio« iz tisoč in tisoč grl, kajti ako je šlo v cerkev 1000 osov, nazaj jih je prišlo najmanj pet tisoč, tako sicer, da je bil doljni akvedot natlačeno poln. — Ali ko so naši ljudje »Živio« klicali, takrat je nek laški delalec pokazal z roko roge, v hipu je bil tudi obkoljen in slabo bi se mu bilo godilo, da ni bila precej pri rokah straža, katera ga je peljala v varno zavetje. — Tako se je cerkvena slavnost izvršila v resnici na slavo in čast našega naroda, zopet se je naša slovenska trobojnica v častnem spremstvu po Trstu lepo vila in tržaško ljudstvo je v svojej večini odobravalo to častno spremstvo, ta ponos našega naroda.

Nič manj častno se ni vršila popolnodska veselica. Vrt in dvorana »Monte verde« sta bila za veselico prekrasno odlična, na vrtu je vibralo vse polno velikih zastav narodnih in avstrijskih, oder so krasili prav lepi transparenti se slikami cesarjeviča in cesarjevine, mej drevesi pa je bilo na stotine balonov v raznih barvah, s kratka, prizor je bil res prazničen in dnevu primeren.

Uže ob 6. uri se je zbralo mnogo občinstva, a od 7. do 8. ure so se vsi prostori tako napolnili, da ni bilo več mogoče najti prostorov za sedenje, smelo trdimo, da je bilo mej povabljenici in drugimi nad 600 ljudi, mej temi deputacija goriškega bratskega društva, potem štajerski poslanec gosp. Miha Vošnjak, urednik »Slovana«, g. Trstenjak, predsednik društva Austria, g. Verona, potem deputacija društva »Unione operaja«, fakinskega društva itd., zapazili smo to pot posebno dosti tržaško — slovenske inteligencije, kar nas je še prav posebno veselilo. Vsega skupaj torej gotovo nad 600 ljudi, kar je za 24. avgusta, ko se v Trstu vse pre-

klada in ko delalci, če tudi je nedelja, večinoma delajo, gotovo prav mnogo.

Točno ob 6. uri se je začel koncert, veteranska godba z »Naprejem« je vzbudila tak entuzijazem, da se je moral komad ponavljati.

Nastopila je potem naša simpatična, uže poznana govornica, gospodična Ana Kobalova in je govorila slavnostni govor. Pred vsem se je spominjala visocega pokrovitelja društva in visoke kumice zastave, cesarjeviča Rudolfa in cesarjevine Štefanije in njima in vsej cesarski rodbini zaklicala 3 kratni »Živio«, kateri klic je mej občinstvom trajal več sekund zaporedoma in se je razlegal daleč po mestu, mej tem pa je godba godla cesarsko himno. — Ko se je entuzijazem polegel, nadaljevala je s krepkim glasom in se spominjala najlepših dni v zgodovini društva, ter konečno prišla do sklepa, da je društvo dospelo v lepeji slogi do jako lepe stopinje, da se bode še lepše razvijalo, ako bode ogromna večina neglede na malenkostne napade od katere koli strani hodila složno po pravičnej poti. — Sklenola je z rekom: »Bog živi naše simpatično del. podp. društvo, Bog živi njega dobrotniki in podporniki!« — Da je govornica z lepim in popolnoma pravilno govorjenim govorom navdušila vse navzoče, lahko si je misliti. Ploska in klicev ni hotelo biti konca, in gospica Kobalova se je morala 2 krat pokazati občinstvu.

Pevska zhora podpornega društva in skedenjskega pevskega društva (kakih 70 pevcev) zapela sta potem tukaj najbolj priljubljeni mogočni Hajdrihov zbor »Jadransko morje«.

Peli so izvrstno. — Kaj bi hvalili našemu občinstvu uže dobro poznano deklamovalko gospodično Mimico Muhovo, ona je tudi to pot »Pevčevo kleteva« tako deklamovala, da je na občinstvo napravila tisti vtisek, katerega je pesnik vdihol v ta umotvor. — Žela je obilno pohvale, morala se je tudi ona pokazati 2 krat občinstvu. Zbor »Hrvaticam« so združeni pevci izborni peli, pohvaliti nam je posebno solista, gosp. Stareta. Za tem zborom je prišla deklamacija »Soča«. — To prekrasno pesen je deklamovala gospica Micika Zorzutova (ki je kot deklamovalka prvokrat nastopila) tako pravilno, s takim razumom, da smo se kar čudili. — Žela je tudi ona občno, burno pohvalo, kakor obe njeni prednici, in reči moramo, da je to pot krasni spol v vsej istini popolnoma zaslužil prvo priznanje. Ipavčevo »Slovenec sem« so naši skupni pevci tako krasno in krepko peli, da so jo morali na »burno zahtevanje« ponoviti. — Tržaški čveterospev (gg. Vadnol, Uršič, Bartelj, Bunc) nas ni iznenadil se svojim petjem, to so pevci stare garde, in kader koli nastopijo, vselej jih občinstvo z veseljem pozdravlja. — Hajdrihovo: »V tihí noči« so prekrasno peli, a občinstvo jih ni pustilo z odra; morali so nam še par kvartetov zapeti.

»Poputnica Nikola Juršiča«, to za nas še novo skladbo so tržaški pevci tudi prav dobro peli. Po tej točki je predsednik društva v kratkem nagovoru pozdravil razne goste; posebno pa gosp. M. Vošnjaka, goriško deputacijo, urednika ljubljanskega lista »Slovan« in še nekatere druge nazoče deputacije ital. društev, potem pa udom priporočal, da ostanejo vedno zložni in stanovitni, kakor dosedaj ter da se ne brigajo za obrekovanja, katera iz raznih kotov leté na društvo in njega odbor; denes se je sijajno pokazalo, da je ona trditev, kakor da bi bilo zaradi ene same osebe odstopilo 500 udov iz društva, goli humbug; društvo ne nazaduje, ampak se množi in napreduje. — Kedor dvomi, naj pride pogledat na vir v uradnijo društva, a nikakor naj ne veruje zakonitni podpihovalec. — Konečno je družabnikom priporočal mir in slovo. Ta nagovor so udje večkrat pretrgali in burno odobraval.

Oba pevska zhora sta še zapela prelepo Jenkovo skladbo »O Vidovem« in žela sta obilo pohvale, in konečno je veteranska godba zagodla še potpourri, ki je imel biti iz slovanskih napevov, pa je bil v resnici bolj nemški, nego slovenski, tako sicer, da je morala godba v kazen precej po dovršenem potpourri zagosti nam v odškodnino »Banovce«. — Po besedi, ki se je končala ob 10. uri, začel se je v dvorani ples, ki je trajal skoraj do jutra, plesalo je gotovo okolo 150 parov; na vrtu pa je bilo še prav živahno, ker napivali so si prijatelji in znanci pri rujnej kapljici in pri izvrstnej bakarske »Vodice«. — Velja, da pri tej priliki pohvalimo del. podp. društva pevovodjo, g. Steleta, katerega trudu se je mnogo zahvaliti, da se je vse tako dobro izvršilo, potem pa moramo pohvaliti tudi tehnični osek društva, ker je vsetakolepo vredil. — V obče smemo vsi Tržaški Slovenci ponosno biti na nedeljsko slavnost, ker ona je delala čast ne le nam tržaškim, temuč vsem Slovencev; ona je imponirala tudi našim sovražnikom. — Delalsko društvo pa s takim postopanjem prodira vedno v večje kroge, in prav zato naj se odbor pa ne briga za obrekovanje nekaterih širokoustežev, ampak

pred očem naj ima le napredek in korist našega del. podp. društva, katero nam Bog ohrani za vse čase!

Mej besedo je predsedništvo odposlalo visokemu pokrovitelju del. podp. društva ta le telegram: »Prigodom praznovanja rojstvenega dne svojega visocega pokrovitelja in obletnice blagoslovenja zastave so mnogobrojno zbrani udje ravnokar v zagotovilo večne udanosti cesarske hiši zaklicali 3 kratni »Živio« Vašej visokosti«. Na ta telegram je prišel še v noči ta-le telegrafični odgovor: »Cesarjevič Rudolf predsedniku del. podp. društva. Nj. c. k. Visokost, prejasni cesarjevič Rudolf je z velikim dopadanjem sprejel zagotovila zveste udanosti cesarske hiši in zaukazal, da se to naznani tem potem preistniku društva. Bombelles«.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Cesar je 22. t. m. obiskal dunajsko razstavo motorov, kder ga je sprejel odbor, trgovinski minister, policijski načelnik in župan. Cesar se je v razstavi mudil dve uri ter jo dobro ogledal.

C. k. vojna mornarica ima pospeševati tudi trgovinske interese. V ta namen se k malu pošljejo iz puljske luke v zunanje dežele korvete »Helgoland«, »Aurora«, »Frundsberg« in »Saida«.

Proračun državne vojnega ministerstva za leto 1885. bo nekoliko večji od letošnjega. To povišanje izvira iz raznih promemb tehnične in organske narave, posebno pri e. kr. vojni mornarici.

Deželni zbori so sklicani, in sicer: češki, štajarski, kranjski in silezki na 9. septembra, Gorenje-avstrijski, Dolenje-avstrijski in solnograški na 15. septembra, koroški na 22. septembra, tržaški na 6. oktobra.

V štajarski deželni zbor je veliko posestvo izvolilo same liberalce.

Na zgornjem Avstrijskem so 25. t. m. volile kmetske občine v deželni zbor. Izvoljeni so bili vsi kandidati konservativne stranke.

Hrvatski sabor se je 23. t. m. odprl. Imel bo le tri, k večemu štir seje. Obravnavala se bo samo lonjsko-poljska zadeva in pa novi volilni red, ker se mora uže 30. t. m. zaključiti, kar se zgodi s prestoinim govcrom. Nove volitve se bodo vršile uže meseca septembra; agitacija zaradi njih je uže zelo živa.

V prvej seji je ban izjavil: Ker se triletna poslanska doba bliža koncu, zato izrekam, da je moja želja, naj se za Hrvatsko obstoječi volilni red sprejme tudi za Granico, in naj se deželni zbor peča le z nujnimi opravili, ker se koncem meseca avgusta razpusti. Potem so se podale neke interpelacije. Folnegović je govoril zoper dnevni red, ter izrekel željo, naj bi se predlog glede prenesenja kosti Zrinskega in Frangepana iz Dunajskega novega mesta v Zagreb v posvetovanje sprejel.

Sloboda, znani v Zagrebu izhajajoči hrvatski list, prepovedan je za dežele zastopane v državnem zboru.

Mnogo Krivošjanov, ki so se udeležili upora in so potem pobegnoli v Črnogoro, povrnolo se je zopet na dom tako, da jih je le malo več v Črnejgori.

Vnanje dežele.

Nemški cesar in ruski car, kakor poročajo nemški časniki, snideta se prve dni prihodnjega meseca, a ni gotovo, v katerem kraju, misli se pa, da se to zgodi v Stetinu. Znamenja vedno bolj kažejo, da se je Bismark zarotil zoper Angleško in da vse poskuša, da vse vevlasti pridobi zase v ta namen, da se postavijo Angleškej po robu. Za Avstrijo ne bi dobro bilo, ako bi delala zadrege Angleškej, na vsak način pa bi si veliko škodovala, ker Angleška jej lahko zapre vso pomorsko trgovino i na Balkanu napravi zmešnjave, ki bi Avstriji delale veliko preglavico.

V Skadarskem okrožji je nered i anarhija dospela do vrhunca. Skoraj vsak dan se godé uboji in moritve v Skadru in njegovej okolici. Tudi vojaci se koljejo po vojašnicah. Občevanje mej Skadrom in Prizrendom je skoraj popolnem nehalo, ker žandermerija, ki ima za varnost skr-

beti, sama daje orožje roparjem, da popotnike napadajo. To pa žandarji delajo zato, da bi vlado primorali, naj jim izplača zastalo plačo. Poleg vsega tega pa še gosposke delajo z ljudstvom zelo neusmiljeno, samovoljno in grozovito. Ljudstvo je vsled tega vse obupano, ker ne vé, kam bi se za pomoč obrnlo.

Iz Egipta se poročá, da je reka Nil narastla in da so vsled tega Angleži poslali ladije z vojsko po Nilu, da prodoro do Kartuma in osvobodé Gordona.

Iz Arabije se poročá, da so beduini umorili francoskega konsula, ko se je vračal iz Rabuka v Nedjid.

Iz južne Afrike se poročájo pomenljive dogodbe. Na Zambesiju so se deželani uprli ter popolnoma zmagali Portugalce, ki prosijo pomoči iz Evrope. V deželi Zulu pa so Boeri ustanovili republiko ter se podvrgli varstvu transvalne republike. Zdi se, da se je to uže dalj časa tajno pripravljalo, in da ondodni prebivalci hočejo otrestiti angleški jarem.

Mej Francosi in Kitajci se je začela vojna. Poročila o tem se glasé tako le: «Reuters Bureau» ima to le poročilo iz Futčeva od 23. t. m.: General Courbet je napovedal, da danes začne strelati na futčevski arzenal. Telegram časnika «Times» od istega dne popoldne pa pravi, da se je strelanje pričelo. Poročila iz Pekinga od 22. t. m. naznanjajo, da sta guvernerja dežel Kvang-si in Jinan dobila ukaz, naj z vojsko udarita proti Tonkinu. — Neka poslanica iz Shanghaija od 23. avgusta trdi, da je Li-Hang-Shang dobil iz Pekinga ukaz, naj se skusi s Francozi pogoditi, druga poslanica iz tega mesta od istega dne zvečer pa hoče vedeti, da so Francozi kitajsko mornarico ujeli, pri tem pa sami zgubili dve ladiji, ki ste se potopili; tretja poslanica tudi iz Shanghaija od 24. t. m. pa preklicuje vest o dveh potopljenih francoskih ladijah.

Časnik «Times» je dobil 25. t. m. telegram iz Futčeva, ki poročá, da so francoske oklopnice prišle popoldne v ustje reke; kitajska trdnjava pa je s Krupovimi kanoni nanje strelala in so se oklopnice po enournem strelanju umaknole.

Poročilo v «Agence Havas» iz Shanghaija pa pravi: Francozi so začeli strelati na Futčev večer popoldne ob dveh in so nehali ob osmih zvečer. Arsenal je razrušen, sedem kitajskih kanonskih ladij se je potopilo, dve ste ušli. Francoska ladija se nobena ni potopila.

DOPISI.

V Kanalu, 26. avgusta 1884. — Štiri leta zaporedoma, vsako leto, ko so se vračale lastovice iz južnih dežel in ko je razbelilo božje solnce tržaški kame-niti tlak, imeli smo mej sabo na Kanalskem gradu plemenito obitelj Rossetti-jevo iz Trsta, katera je prišla sem, da uživa naš čisti zrak, pije našo biserno studenčnico in da se iznebi šuma pomorskega tržaškega mesta v hladnej senci košatih dreves.

Ali letos so bile družinske razmere take, da jej niso pripuščale, da bi se zopet povrnola v naš lepi kraj na obali Soče. Kako radi smo jo mi Kanalci videli mej sabo, posebno pa ubogi našega kraja, katerim je bila jako dobrodušna, kajti ni bilo ubozege, kateri je za mili dar poprosil, da ne bi bil ušlišan.

Iz tržaških listov smo poizvedeli tužno vest, da so minoli teden preblagorodno in plemenito gospo Marijo Rossetti pl. Scander rojeno Steinmassler pl. Steinwall, položili v hladno gomilo. Užalila nas je ta vest jako in mi Kanalci obžalujemo iz glo-bine svojega srca zgubo te preblage gospe, soproge gospoda Paskvala pl. Rossetti, c. k. vladnega komisarja pri namestništvu v Trstu, izredno blage matere, ki mu je zapustila štiri nedolžne otročiče. Pa kaj hočemo, Bog je tako odločil in njegove skrivne poti so nezapodljive; njim se človek ne more ustavljati.

Vi pa ubogi, katerim je pokojnica podporo dale, prosite in molite k večnemu za pokoj njene duše, pa tudi za njene potomce, da bi jih On nadaril z enako plemenitimi čuti do sirot in ubozih, kakor njih umrlo gospo majko. Večna jej pamjet! Nikdojevič.

Iz Tolminskih hribov, dne 24. Avgusta 1884. — Dopisa iz Doline v št. 63 in 66 cenjene «Edinosti» mi dajata povod spregovoriti nekoliko besedi tudi

o občinskih tajnikih političnega okraja tolminskega. Moj namen je, s temi besedami opozoriti naša občinska starešinstva na to, da sprevidejo, kako slabo so v tej reči podučena.

§. 31. obč. reda pač jasno in temeljito določuje, da je edino le občinsko starešinstvo poklicano, izbirati si potrebne uradnike in služabnike, in da imenovanje dotičnih oseb se smatra kot dolžnost občinskega starešinstva.

O tej zadevi je postava modro ukrenola naredbe glede zgoraj navedenih imenovanj. a žalibog, naša občinska svetovalstva se zanjo tako malo brigajo, ker izmej 24 našemu c. k. glavarstvu pripadajočih županij nima niti edna po dekretu nastavljenega tajnika.

Navada naših gosp. županov je, da si o času svoje izvolitve izbero tajnikom kako osebo, ki jim je srcu prirastla. O zmožnostih take osebe se ne brigajo, ker v triletnej dobi službovanja županskega dobro vedo, da je njih služba končana.

Dogodi se mnogokrat pri nas, da se v 3 letih nov župan, in ž njim vred nov tajnik volita; na kakšen način pa te osebi važen posel oskrbuje, kako obstoječim postavam glede uradovanja moreti zado-stovati, naj se vsak čestiti čitatelj sam prepričati blagovoli. Moja malenkostna oseba mora tacihi mož delovanje, ki se jako oddaljuje postavnim ukazom, jako omilovati.

Jaz sem tega menenja, da je popolnoma nepotrebno izbirati si o vsakej volitvi župana, tudi novega tajnika, jednako se mi čudno dozdeva, da se pri vsakej volitvi, ki izpade na novega župana, občinska pisarnica vsaka 3 leta preloži. Pametno misleč človek bode sodil, da ima biti občinski tajnik *definitiven uradnik*, a tudi, da je občinska pisarnica od srenje najeta soba, ki je za to uporaba stalna, in nima imeti nikakoršnega upljava z razmerami županove osebe.

Občinski tajnik ni odgovoren samo županu, marveč vsemu starešinstvu, katero ga v službo postavi in skrbi za njegove dohodke. Županu je tajnik zato, da mu njegova dela zvesto izvršuje.

Menenje, da ima gospod župan e ilno oblast si tajnika izvoliti in odstaviti, to je napačno in prisiljen sem političnim oblast-nijam na srce polagati, naj o tej zadevi podložnim svojim županijam zdatno po-magajo s tem, da se morejo one po §. 31 obč. reda ravnati, ter se v tej službenej zadevi enačiti.

Zdaj za izpregovorim besedo o delavnosti naših občinskih tajnikov.

Obžalujem, da izjemoma ima le Bolec, Srpencia, Libušnje, Tolmin in Sv. Lucija svoje, brez dekreta, toda provizorično postavljenе občinske tajnike, in mej tem, ko imajo občine Trenta, Livek in Grahova učitelje kot občinske tajnike, službuje v Kobariidu nasprotno §. 10 obč. vol. reda občinski svetovalec, a v drugih županijah tega okraja opravilja župan sam delo občinskega tajnika.

Dela imenovanih 9 občin, izjemoma onih v Tolminu, ki pripadajo izvrstnemu županu jako so — rekel bi — revna, kajti ne le to, da niso zadevni pisarji popolnoma zmožni svojemu poslu, tudi si na drugo da bi stran ne jemijo truda, svoja dela dovršeno in dobro opravljali.

Kar se pa zlasti v okraji največje občine Bolec tiče, imel sem večkrat priliko obsojevati dela tamošnega tajnika. Uvidel sem, da mož ni popolnoma sposoben opravilom tolike občine. Mož je sicer, kar hvalno omenjam, delaven in izvrsten pisar, a *njegovi sestavki* bi morali pred uradno uporabo priti strokovnjaku v roke, ker on nima daru božjega, v dandanšnjem, *modernem slogu* svojih misli izraževati. Največja ovira pa je ta, da mož ni slovenskega jezika v pisavi zmožen.

Ako pa sem se drzno besedo spregovoriti o delavnosti naših županstev, moram ob enem pripoznati, da je naš davkoplačevalec o teh zadevah kaj slabo podučen.

V naših hribovskih občinah ni niti župana, niti tajnika, katerima bi bila postavná določila le približno znana. Zategadelj se mnogokrat pripeti, da se davkoplačevalcu (kmetu) dotičnega občinskega urada vroči, spis kateri je morda malenkostnega pomena, a svetuje se dotičniku, naj se strani svoje zadeve drugod informira.

A tudi župani sami, ako jim dojde kakšna naloga, ki je nekoliko komplicirana, primorani so pomagati si s tem, da grede k advokatu, ali pa k osebi, ki je o takej zadevi vešča.

Prašam toraj, je li to potrebno? zakaj je postavodajalec v § 31. obč. reda svojo luč svetu prižgal?

Ako imajo uže posamezne občine svojega župana, zakaj ne bi se potrudile ob enem pridobiti si oseb, ki bi bile zmožne tudi najtežavnejša dela izvrševati.

Župan brez dobrega tajnika je to, kar vojskovodja brez vojakov!

Če prav bi majhne občine tega okraja stroškov za večšega tajnika pokrivati ne mogle, naj bi pa vsaj večje občine, ka-

koršne so Bolec, Kobariid, Breginj, Libušnje, Volče, Tolmin, Sv. Lucija, Grahova, S. Viška Gora in Cerkno gl-dale na to, da si pripravijo strokovnjakega v postavah večšega tajnika. Seveda bi bilo potrebno tako osebo primerno plačevati in jo uradnim potom dekretirno nastavit.

K takim zmožnim tajnikom bi se mogle o času potrebe zatekati tudi druge manjše občine.

V to svrhu bi moralo dotično starešinstvo prvič službo tajnika rāzpisati in preverjen sem, da bi se za-njo mnogo zmožnih prosilcev oglasilo, ker bi se ne izpostavljali nevarnosti, prej ali pozneje odstavljani biti.

Posameznim občinam in davkoplačevalcem v korist nasvetujem, naj izpodbude občinska starešinstva k vredbi razmer občinskih tajnikov, in da se strogo držé §. 31. obč. reda.

Če prav bi srenja po tej poti nekoliko globokeje v žep morala segniti, vendar bi bil dobiček, ki bi jej po zmožnem tajniku nastal, veliko večji, ker prihrani si vse to, kar bi morala za izredne pisarije posebe potrositi.

Naj bi pa tudi o tej zadevi c. k. okrajna glavarstva in deželni odbor v Gorici na to gledala, da se imenovani §. obč. reda natančno izpolnjuje, ker s tem, da se zmožni občinski tajniki nastavijo, bilo bi tudi njih delovanje zdatno rāžšano.

Hribovec.

Iz Črnomlja, 23. avgusta 1884. — Akoprem se le malo čuje po svetu o našem mirnem mestu, vedi draga «Edinost», da se tudi pri nas gode stvari, ki bi znale s časom, ako ne pogubne, vendar postati škodljive slovenskeje naše narodnosti. Ali se še spominata tistega tiča, ki je pred leti tako lepo pel na Šmarnej gori? Ali ne poznate več junaka, katerega so slavili skoraj vsi slovenski listi pred leti zaradi njegovega junaštva? Še je živ nekdanji predsednik ljubljanske «Liedertafel» in takrat pristrženi perutiste mu vzrastli zopet. In vzbudil se je kralj Matijaš inšpektor W., zbral svoje junake se svojim praktikantom adjutantom Finkom in vzdignol se na vojno proti slovenskeje narodnosti na Mavri.

Veliko bombo (držala je 56 litrov piva) vzel je seboj, in ko jo je posamezno v obliki vrčkov razstreljeval, množila mu se je četa izvoljenih junakov. Različni žganjarji, ki imajo z davkarskim nadzornikom mnogo opravila, pozdravljali so svojega vojskovodja z burnimi «Hoch» Herr Inspector, dokler je bilo kaj piva v sodu.

Ti si naš vodja in strmite, kralj Matijaš W. je bil izvoljen za predsednika osnovnega odbora «Ortsgruppe Mavri».

Ali kralj Matijaš se je vzbudil prerano, niti *nemška zastava* avstrijskemu uradniku ni dajala dovolj poguma, kajti komaj so se osobeniki na Mavrlu praskati začeli, uže je hežal kralj Matijaš W. v Črnomelj z adjutantom svojim, ker pri zelenej mizi malo spi, a mnogo pije.

Domače in razne vesti.

Mestni dac se bode tudi prihodnje leto po dozdanej navadi pobiral, ker je c. k. finančno ministerstvo tržaškeje mestneje občini dovolilo pobirati ta davek proti poprečneje odškodnini z 860.000 gold. za leto 1885.

Občinski troški. Mestna delegacija je dovolila za popravo šol v okolici 1032 gld. 58 kr., za farovž v Proseku 40 gld. za ormare v mestnej gimnaziji 309 gld., za pozidanje prvega nadstropja nad zakristijo cerkve na Opčnah 800 gld., za mestne otroške vrte 74 gld. 50 kr., za kanal v telovadskeje šoli dekliškega liceja 135 gld., za ljudsko šolo v novem mestu 72 gld., za crkveno uro v Proseku 3 gld. in za dela finančneje vodstva glede rāžširjenja mesta 157 gld. 50 kr.

Vojni parnik «Andreas Hofer» je v ponedelj. k prišel v tržaško luko ter se tu zakotvil.

Iredentarski listi tržaški so zaradi nedeljske slavnosti delalskega podpornega društva zagnali velik hrup. «L'Indipendente» je bil zaradi tega celó zaplenjen. Znana «Salobarda» pa se repenči, da Slovenci Italijane provocirajo se svojo zastavo in se čudi, da se Slovincem dovoljuje, kar se Italijanom brani. — Židovski «Piccolo» pa se dela, kakor bi bil neumen, in je videl le okoličane pri slovesnem sprevodu v cerkev, koprém je znano, da je bilo v sprevodu še ne 20 del okoličanov. — V okolici še se priznavajo Slovenci; ali v mestu jih bodejo v oči, zatorej bi jih najraje zatajili, ali to ne pojde, postali so preglasni. — Da Italijanaše jezi, da smemo mi z našo zastavo po mestu, a oni ne, to verujemo; ali prašamo to gospodo: Jeli dovoljeno v Avstriji javno pokazati svoj avstrijski čut? — Mi mislimo, da tega ne more nihče braniti, pač pa more država zabranjati iredentarske pojave, katere se vsakikrat vrše,

kadarkoli gre kaka Ginnastica, ali kako drugo tej sorodno društvo le pet korakov na sprehod. — Avstrijsko je eno, lahonsko je drugo, in gospodje ne smejo zameriti državi, ako takim ljudem, ki ne spoštujejo države, katere podaniki so, nekoliko drugače meri. — Izjema so oni, izjemna so sredstva proti njim, to je čisto naravno. — Da bi se bila le tudi v Gorici vlada držala tega načela in se ne ozirala na lahonske provokacije.

Menjice z slovenskim tekstom, za zdaj še le krajevarskih vrst, izdade se ter se bodo dobivale od 1. januarja počenši v dotičnih prodajalnicah.

Dve stipendiji po 200 iz zapašičine Renner von Oesterreicher, razpisala je borsna deputacija za nepremožne mlade Tržačane, ki so dovršili trgovinske nauke in se poprimajo trgovinstva. Prosilci naj z spričali utrjene prošnje vlože do 15. septembra t. l. pri borsnej deputaciji.

Angleška korveta «Iris» je prišla v nedeljo zjutraj ob sedmih iz Aleksandrije v tržaško luko ter se je pred rivo della Sanità zakotvila. Ima 10 kanonov na krovu in 267 mož posadke.

Tržaške novosti:

Kasarna c. k. redarskih stražnikov preloži na je ulice Sorgente v ulico Chiozza št. 197-192.

Umrli je večeraj popoldne gospa Ana Kastelic, soproga vlega slov. rodoljuba in blazega podpornika domačih družtev, g. Franca Kastelica, trgovca tukaj. — Pogreb je bil denes ob 11 uri zjutraj. R. l. P.

Nekateri iredentari so se večeraj repenčili pred kavarno Chiozza, češ, zakaj se Slovincem dopušča, da imajo po Trstu svoje obhode z rasvito zastavo, mej tam ko se ital. društvom to ne dopušča. — Nek navzočen Slovenec jim na kratko odgovori: Kadar vi postavite svojo ginnast, svojo operajo pod pokroviteljstvo kacega princa iz cesarske hiše in boste obhajali njega rojstveni dan, boste tudi vi smeli z svojimi razvitimi zastavami v cerkev. — Dokler pa rajše praznujete rojstvo tujih princev in vladarjev, tega niste vredni, in čuiti se je, da še ne veste, kde ste, da namreč niste v Italiji, ampak na avstrijsko-slovenskeje zemlji. — Dober odgovor, kaj ne?

Znano lekarno Rocco na velikem trgu so uradno zaprli, ker je gospodar pod procesom. — Lepe stvari se gode v Trstu!

Požar. V ulici Farneto h. št. 14 je v ponedlek po noči začelo goreti v prodajalnici jestvin nekega Slovencea. Zubelej je bil uže jako močan; a brzo došli ognje gasci so zabranili, da se ni požar rāžširil. Škode je do 300 gld.

Nesreča. V ponedlek je nek izvošček povozil 72 letnega prodajalca sadja Miho Maverja; uhožca so morali precej prenesti v bolnico. — Pijani delavec, Jošt N., 42 letni mož je na trgu stare mitnice tako nesrečno padel, da si je izbil oko, in da so ga morali nesti v bolnico! — V morje je padel v nedeljo pri Sv. Andreju blizo hrvatskega paviljona 43 letni obhodnik, Alojzij Sporn, zapazile so ga straže in iz morja izvlekli na pol mrtvega.

Policijsko. V nedeljo v noči so neznaní tatovi vlezli na krov neke ladje, ki je zakotena na molo Giuseppino, in so mej tem ko je vse osebe spalo v kabini, odnesli vse kar je bilo mogoče in kaj vredno, gotovo v vrednosti nad 100 gl. — Policija je zaprla fakina Ivana S., ker je vkradel nekemu trgovcu vrečo soli. — V nedeljo je nekda policija zaprla tudi par rāzajalec, ker so preveč kričali proti slavnosti del. podp. društva in enega Videmca, ker je z pestjo žugal proti slovenskeje zastavi.

Izpred porotnega sodišča. 23. t. m. je obsodila porotna sodnija Alojzija Lonzarja, mešetarja in 3 delalce iz okolice tržaške (Monfalcone), ker so tržaške trgovce sleparili, prvi ker je trgovce preslepil, da so drugim dajali blago na upanje, drugi, ker so blago jemali z namenom, da ga uikoli več ne plačajo, in sicer prvega na 15 mesecev, druge tri pa na 9 in 7 mesecev jcče. Mi svarimo ljudstvo pred tržaškimi mešetarji brez patenta, t-h je prav dosti, a največ takih, ki prodajalce izkori-tujejo. — 26. t. m. pa se je vršila pred porotniki jako interesantna obravnava proti 32-letnj. j Antoniji Perjavec, rojenej Bizjak iz Zalaza v Postonjskem okraju, zaradi prevare s copernijami in metanjem kart. S posebno slastjo se je lotila služkinj, ki so bile ljubosumne, tem je znala praviti, s katero se pečajonjihovi ljubi, kedaj se omože itd., kakor je to navada metovalcev kart. Pri solniji se je pokazalo, da je ta coprnica osleparila te le služkinje: Marijo Bossatti za 110 gld., Franco Stokar za 100 gld., Marijo Fratnik za 20 gld., Marijo Berneš za 5 gld., Marijo Paulič za 110 gld., Marijo Knaus za 75 gld., Ano Sahar za 9 gld., Ano Rutar za 6 gld. in še več drugih, vsega skupaj za več 100 gl., kolikor je znano; a kar ni znano, znaša gotovo še veliko več, ker mnoge osleparjene so se sramovale objaviti se.

Porotniki so to grdo coprnico spoznali krivo prevare in sleparije, ter sodnija jo

obsojila na 2 i pol leta težke ječe. Ta obsojba je bila kaj potrebna, in prav bi bilo, da se enkrat naše slovenske služkinje spomimo in ne gredo več na limance «stregonom», metalec kart in krivim prorokom à la Fratnik v Rojanu. Vse te ljudi priporočamo policiji, da na nje pazi in jih prej ko mogoče spravi v luknjo, kakor Perjavčevu.

Gozdarsko, važno za okolico. Magistrat tržaški je izdal glede porabe gozdnih predelkov v okolici te le nove naredbe: 1. Grabljenje listja je dovoljeno od 15. avgusta naprej. 2. Rahle, paladiči in obroči se bodo smeli sekati od 15. avgusta do 15. aprila. 3. Pobiranje roja v gozdih je dopuščeno še le od 20. avgusta naprej. 4. Pobiranje lubada za čreslo je dovoljeno od 10. maja naprej. 5. Drevesa v gozdnih okolice se bodo smela sekati od 15. septembra pa do 15. aprila. — Prestopniki proti tem naredbam bodo kaznovani po postavi 3. decembra 1850.

Tolmačem za bolgarski in slovenski jezik pri deželni nadsodini v Beču imenovan je c. kr. rezervni častnik in doktorand gosp. Jakob Pukl, tudi v Trstu poznan rodoljub.

Naznanilo našim zdravnikom. Pri delavskem društvu «Società operaia Polese» v Pulji, je razpisano mesto društvenega zdravnika, kateri mora biti tudi kirurg. Letna plača 1200 gl. Natančnejše pogoje se izve pri direkciji imenovanega društva. Omenim le, da prosilec mora biti tudi italijanskega jezika zmožen. Čas prošnje vložiti preteče s 15. septembrom. Ker je Slovencem Puljakim dosta na tem ležeče, da to mesto dobi kak Slovan, opozarjamo slovenske zdravnike, naj hitro vložijo svoje prošnje. Dotičnik, kateri misli kompetirati, naj to takoj objavi predsedništvu Čitalnice v Pulji. Slovenske liste prosimo, da blagovoljno ponatisnejo to objavo.

Volitev na Notranjskem. V ponedeljek so se zavedni Notranjci zopet proslavili. Bila je volitev deželnega poslanca na mesto odstopivšega dr. Zarnika. Uže vdeležitev sama je jasna pričra probujenega ustavnega duha in rodoljubja notranjskega ljudstva. Izmej 106 volilnih mož jih je izostalo samo 5, ki niso mogli priti zaradi bolezni ali drugih silnih opravkov. Volilo se je v najlepšem redu, 73 glasov je dobil g. Ad. Obreza, 23 pa Hinko Kavčič; prvi je tedaj izvoljen. Dr. Zarnik ni dobil ni jednega glasu. Upamo, da bo zdaj konec neprijetne Zarnikijade, ker je govorilo in razsodilo ljudstvo, kije o tacih rečeh vrhovna in edina oblast, kateraj se mora pokoriti vsako pravdanje in vsaka strast.

Narodna čitalnica v Kraujli privedi dne 31. avgusta 1884. na vrtu g. P. Mayrja ml. veliko slavnost v proslavljenje rojstvenega dne našega presvilliga cesarja Frana Josipa I. Razvila se boede tudi nova čitalnična zastava. — Program: 1. Govor g. predsednika. 2. F. S. Vilhar: «Slavnostna kantata», možki zbor ljubljanske in kranjske čitalnice. Tenor solo poje g. A. Razingar. 3. Govor pri razvitju nove zastave, govori J. Vilfan. 4. Dr. B. Ipavic: «Molitev», možki zbor kranjske čitalnice. 5. F. S. Vilhar: «Pobratimija», možki zbor kranjske in ljubljanske čitalnice. 6. Ant. Förster: «V tih noči», četverospjev ljubljanskih čitalničnih pevcev. 7. C. Mašek: «Pri zibelu», četverospjev kranjskih čitalničnih pevcev. 8. D. Jenko: «Strunam», četverospjev kranjskih čitalničnih pevcev. 9. F. S. Vilhar: «Naša zvezda», možki zbor ljubljanske in kranjske čitalnice. Tenor solo poje g. Iv. Pribil. 10. «Poglavje I., II. in III.», vesela igra v jednom dejanju. Med posameznimi točkami svira vojaška godba. Po izvršenem sporodu bode ples v čitalnični dvorani. Začetek ob 4. uri popoldne. Vstopnina za osobo 50 kr. K obilnej udeležbi vabi najuljudnejše slavnostni odbor.

vojaško. Kakor vojno ministerstvo ukazuje, bodo rekrutje letošnjo jesen tako skliceani, da jim boše v 6. in 11. dan oktobra meseca oglasiti se k postajam dopolnitvenega okoliša, izimši tiste, ki pristopijo k polkom v Bosni, Hercegovini in v južni Dalmaciji, za nje velja 1. dan oktobra. K tem poikom pristopijo tudi tisti, ki še letos pridejo v rečne deželne pokrajine. Vojaška izobražba in obleka se jim da v dotičnih dopolnitvenih okoliših in sicer se to mora zgoditi v šestih tednih tako daleč, da se more mlado moštvo uvrstiti v svoje polke. — Za odpust godni možje bodo sploh, kakor vsako leto, odpuščeni po dokončanju jesenskih manevrov, namreč začetkom septembra meseca; v Bosni in Hercegovini pa, potem v južni Dalmaciji otido odpustniki še le tedaj, kadar novoizobraženi rekrutje dajo potrebno zameno. — Kuncem decembra meseca se tisti del odpuščenega moštva, ki je zadostil svoje službene dolžnosti, prestavi v prihrano (Reserve). — Po dokončanju jesenskih manevrov se tudi zvršijo dislokacije, ki so uže ukrenene.

Kolera na Francoskem uže več dni ne raste več, pa tudi ne odjenjuje, na Italijanskem se dalje širi, pa razen mesta Spezia nikder ni buja, ampak le sporadična. V Speziji pa je po hudem viharji, bližkanji in grmenji kar nanagroma napadla 70 osov, od katerih je 58 umrlo.

Tu podajemo natančno poročilo o koleri v Italiji od 22. t. m.: provinca Bergamo zbolelo 11 osov; provinca Campobasso zbolelo 5, umrlo 2; provinca Cuneo v treh dneh zbolelo 66, umrlo 58; provinca Genova v Speciji v treh dneh zbolelo 70, umrlo 48; provinca Massa zbolelo 9, umrlo 2; provinca Milan zbolelo 2 v San Martino in Strada; provinca Novara zbolela 2, umrli 1; provinca Turin zbolelo 5, umrli 3. Poročilo od 21. t. m. pa se glasi tako le: provinca Bergamo zbolelo 18; provinca Campobasso zbolelo 8, umrli 3; provinca Cosenza zbolel 1, umrli 1 poprej zbolelih; provinca Cuneo Canes Caragio zboleli 4, Cuneo 8, Dronero 1, umrlo 10; provinca Massa zbolelo 5, umrli 4; provinca Napoli zbolel 1 v Gaiavano; provinca Porto Maurizio zbolelo 5, umrli 3; provinca Turin umrlo 2, eden v Pancalieri, eden Villafranca; provinca Genova zbolelo 15 v Speciji.

Epidemične kozé v Italiji. V Cautoniji, vasi nedaleč od mesta Regio, hudo razsajajo kozé. Uže 50 osov je za temi umrlo, v vasi je velik strah. Mrtve mečejo v neko kapnico, v kateraj je voda. Časniki opominjajo vlado, naj takoj stori, kar treba, da se ta napaka odpravi i da se dežela otme preteče nevarnosti.

Nevarče. V Ravi v Galiciji je 21. t. m. pogorelo nad 300 hiš; 3000 ljudi je brez strahé; 22. t. m. pa je v Rozvadovu, tudi v Galiciji, pogorelo 114 hiš in 327 gospodarskih poslopj z spravljenimi pridelki; ljudem manjka živeža. Iz Londona se poroča: V Bournemouthu se je 20. t. m. na parniku, ki je vozil izletalce, in spuščal umeteljne ognje, užgala raketa, ki je strašno divjala mej množico na krovu, več ljudi je usmrtila, nad petdeset pa poškodovala, več izmej teh nevarno.

General Todleben. Ruski car Aleksander je ukazal, da se imajo smrtni ostanki slavnega generala Todleben na državne troške prepeljati v Sebastopol, katero mesto je v krimskaj vojni tako junško branil, in da se mu ima tam na državne stroške postaviti spomenik.

Novi koleki pridejo v rabo s 1. januarjem 1885.

Salomonska razsodba. Pred necega mirovnega sodnika v Parizu prideta dva zakonska, da bi se ločila po desletnem zakonu. — «Imata otroke?», vpraša sodnik. — «Da, gospod. — «Koliko? — «Tri! dva dečka in eno deklico! In to je vzrok, da sva prišla k Vam! Zena hoče obdržati dva otroka, jaz pa tudi! — «Ali se hočeta oha podvrči mojej razsodbi?», vpraša sodnik. — «Oui, Monsieur!», pritrđite oha. — «Pravi čakaјta četrtega otrokal Potem bo imel vsak dva in jaz določim, kako se imajo razdeliti. — Zakonska se udasta in sodnik nič več ne sliši od njih. Minolo je dve leti in več, ko sodnik sreča moža. — «Eh bien! Monsieur! kako je kaj? — «A, gospod sodnik, o ločitvi se zdaj še ne more govoriti! — «Se ne? — «Ne! — «Zakaj ne? — «Zdaj imava pet otrok! — «Tadaj pa še čakajmo», menil je sodnik.

Poslano. *)

V št. od 16. avgusta cenjene «Edinosti», se nekdo v dopisu iz Ricmanj takó laže, da se človeku stadi samo poslušati take grde laži.

Dragi okroglo prefrigani dopisniče! Ni res, da se je prodalo 700 m. zemlje, za katero ti niti ne veš, kje leži! Kje je sv. M. m. spodnja — kje so pa Barde? O poklonite se vsa kolena taki učenosti! — Ni res, da se je za vodo prijelo 500 f.! Ste jih morda vi šteli? Vi bi radi vedeli, kam so šli oni krajcarji od vode in od Bard!

Potrudite se do gosp. župana, saj imate časa dovolj, in ondi boste našli razpoložen račun o onem, kar Vas tako strašno briga! Videli boste, koliko se je prijelo — in kam se je dalo.

Ob enem pa še pristavljamo, da se za naprej ne bomo kregali s tako preučeno, lažnjivo revo po časopisih, temuč se lahko vidimo še kje drugje.

Za občinski odbor,
Mi ha Kuret, župan.

*) Za takove članke je uredništvo toliko odgovorno, kolikor mu dotični zakon veleva. Uredn.

Tržno poročilo.

Kava — malo posla; — cene mlahove s tendenco, da postanejo niže. — **Sladkor** — nekoliko boljše obrajtan, cene so postale trdnjše z nagibom, da postanejo više. — **Sadje** — malo obrajtano. — **Olje** — gre še precej od rok po nespremenjenih cenah. — **Petrolje** — še vedno na gl. 9¹/₂, do gl. 9.60. — **Domači pridelki in žito** — v slabem obrajtu, cene jako šibke. — **Les** — iskan. cene trdne. — **Seno** — še vedno na gl. 1.60 do gl. 1.80.

Borsno poročilo.

Po dolgotrajnej omahljivosti so kurzi papirjev sopet postali trdnjši in so nekateri drž. papirji celo pridobili. Tendenca trdna; pri vsem tem pa prav malo prometa.

Dunajska Bors

dne 26. avgusta

Enotni drž. dolg v bankoveih	81	gld	35	kr
Enotni drž. dolg v srebru	81	»	35	»
Zlata renta	103	»	40	»
3 ¹ / ₂ avst. renta	95	»	50	»
Deinice narodne banke	858	»	—	»
Kreditne deinice	296	»	—	»
London 10 lir sterlin	121	»	60	»
Napoleon	9	»	65	»
C. kr. cekini	5	»	75	»
100 državnih mark	59	»	50	»

30 svetilnic za vrte se more dobiti po ugodnej ceni pri upravništvu «Edinosti».

Naše uredništvo se je preselilo v pritlične prostore hiše Dornig, Via Torrente št. 12, vhod je iz Via Torrente in iz Via S. Francesco.

Razglas.

Podpisani gospodarski svet naznanja, da se bode po stari navadi držal semenj za živino in kramarijo pri sv. Egidiju «Tilhu» v Suti dne 1. septembra t. l.

Živina je na dve leti še prosta štantnine.

Gospodarski svet

v Suti, 16. avgusta 1884.

2—3 **Jožef Luin, uaeelnik.**

POPOLNO OZDRAVLJENJE IN HITRO

vseh bolezni na živoh, epileptičnih IN SKRIVNIH po treh edini metodi. *Plačati ni treba poprej dokler ni dotični popolnoma ozdravil.* 22—25

Dr. prof. A. MALASPINA

ud mnogih učenih društev
106, FAUBOURG S. ANTOINE 106, PARIS.

Posvetuje in zdravi se pismenim potem.

Najboljši papir za cigaretke 12—36 je pristal

LE HOUBLON

franc. fabrikat Cawleyev in Henryev v Parizu
Stvari se pred ponarejanjem.

Pristen je ta papir za cigaretke le, ako nosi vsaki listek znamko: „LE HOUBLON“ in doljno zavarovalno marko ter signaturo.

17 Rue Béranger à PARIS.

VELIKA PARTIJA ostankov sukna (3—4 metre), v vseh barvah za cele moške obleke, pošilja proti povzetju po 5 gl. ostane.

L. STORCH v Brnu
tvarina (sukno), koja se nebi dopadala, more se zamenjati.

Odbor delalskega podpornega društva v Trstu naznanja svojim udom, da se je društvo 24. t. m. preselilo iz dosedanega stanovanja v I. nadstropje hiše št. 11 ulice Acquedotto.

Riunione Adriatica di Sicurtà v Trstu

Zavaruje proti požarom, provozu po suhem, rekah in morju, proti toči, na živenje v vsih kombinacijah

Glavnica in rezerva društva dne 31. decembra 1883:

Glavnica društva	gld.	3.300.000—
Reservni fond od dobičkov	»	536.622-02
Posebna rezerva dobičkov od zavarovanja na življenje	»	150.000—
Reservni fond za pokritje premikanja vrednostih efektov	»	161.500—
Premijna rezerva vseh oddelkov	»	7.342.780-33
Reserva za škode	»	267.601—

V portfelju: Premije, ki se imajo potrjati v prihodnjih letih 16.951.118-57
Skupni znesek v. h škod plačanih od l. 1858 do 1883 gld. 114.949.847-01

Urad ravnateljstva 4—24
Via Valdirivo, št. 2 (v lastnej hiši)

Prostovoljna prodaja mlina

s petimi tečajji, z jednim nadstropjem visokim stanovanjem, 3 sobe, kuhinja, bram in klet in z vsem drugim gospodarskim poslopjem, vrt, sadjem zaraščem, 1 vrt za zelenjavo, 5 oralov njive, senoži in gojzda. To vse se proda pod ugodnimi pogoji v ljubljanskej okolici. Natančnejše pove iz prijaznosti upravništvo «Edinosti».

Glasoviti želodčni liker MATCOVICH.

Eliksir nedosežen in o vseh enake vrste navspejnej v mnogovrstnih slučajih, napravljen je iz zelišč dinarskih Alp po gosp. **G. A. Matcovichu** v Kninu (Dalmacija). Zaloge v TRSTU v lekarnah Jeroniti in Serravallo, v ZADRU pri Antonu Zariču, v ŠIBENIKU pri Ivanu Mediču, v SPLITU pri Rafaelu Campos, v KNINU pri Simeonu Vojvodiču, kder se prodaja in odpošilja

po 70 kr. sklenica
Zavitek in porto na račun naročnika. 20—24

Tržaška hranilnica

Sprejemlje denarne vloge v bankovcih od 50 soldov do vsacega zneska vsak dan v tednu, razun praznikov, in sicer od 9. ure do 12. ure popoldne. Ob nedeljah pa od 10. do 11. ure zjutraj. Obresti na knjižice 3¹/₂%.

Plačuje v torek, petek, soboto od 9. do 12. ure popoldne. Zneske do 50 gl. prav precej, zneske od 50 naprej do 100 gl. je treba odpovedati en dan poprej, zneske od 100 do 1000 gl. z odpovedjo 3 dni, žez 1000 gl. z odpovedjo 5 dni.

Eskomtjuje menjice, domicilirane na tržaškem trgu po 3¹/₂%.
Posojuje na državne papirje avstrijsko-ogrske do 1000 gl. po 4¹/₂%.
više zneske v tekočem računu po 4¹/₂%.

Daje denar tudi proti vknjiženju na posestva v Trstu, obresti po dogovoru.
Trst, 24. marcija 1883.

VELIKA PARTIJA ostankov preprog (10—12 metrov) pošilja proti povzetju komad po for. 3.80.

L. STORCH v Brnu
tvarina koja se nebi dopadala, more se zamenjati.